

UVOD V PRAVO

USTAVNO PRAVO 3

NEDOTAKLJIVOST ČLOVEKOVE ZASEBNOSTI

- Človekova zasebnost je nemoteno in svobodno in družinsko življenje brez vmešavanja države
- NEDOTAKLJIVOST STANOVANJA: nihče ne sme brez odločbe sodišča proti volji stanovalca vstopiti v stanovanje in druge prostore niti jih ne sme preiskovati;
- VARSTVO TAJNOSTI PISEM IN DRUGIH OBČIL: (pisma, telefon, fax splet..) kršitev predstavlja grob poseg v čl. Zasebnost (dovoljeno represivnim organom na podlagi odločbe sodišča)

- **VARSTVO OSEBNIH PODATKOV:** varuje posameznika pred nezakonitimi posegi v njegovo zasebnost. Prepovedana je uporaba podatkov v nasprotju z namenom zbiranja. Področje ureja Zakon o varstvu osebnih podatkov.
- Informacijska pooblaščenka (Mojca PRELESNIK)

- SVOBODA IZRAŽANJA IN OPREDELJEVANJA: omogočajo posamezniku svobodo izražanja in opredeljevanja – temelj demokratičnega političnega sistema.
- Pravice: svobodo informiranja, izražanja misli, svobode govora, javnega nastopanja, svoboda tiska, in drugega javnega obveščanja
- Pri svobodi medijev je mišljeno brez cenzure
- Pravica do popravka

- SVOBODA VESTI: zagotavlja svobod izpovedovanja vere in drugih opredelitev v javnem in zasebnem življenju
- Neovirano moralnega, filozofskega, verskega prepričanja
- Starši imajo pravico zagotavljati otrokom versko in moralno vzgojo

- **PRAVICA UGOVORA VESTI:** pravica posameznika za svobodno opredelitev. Oz. nestrinjanja s pravnimi zapovedmi in prepovedmi zaradi verskega filozofskega prepričanja.
- Najpogosteje na obrambnem in zdravstvenem področju.

POLITIČNE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

- Zagotavljajo državljanom uveljavljanje v javnem in političnem življenju.
- Zagotavljajo, da so nosilci oblasti in odločanja v javnem življenju
- Zagotavljajo sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju nadzora javne oblasti

- PRAVICA DO SODELOVANJA PRI UPRAVLJANJU JAVNIH ZADEV: vsak državljan neposredno ali posredno po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev
- Neposredno: referendum, zbor občanov, ljudska iniciativa
- Posredno: preko izvoljeni poslancev v DZ, ali svetnikov v občinskih svetih
- Pravica sodelovanja pri upravljanju na področju šolstva, zdravstva kulture, social. skrbstva

- **PRAVICA DO ZBIRANJA:** zagotovljena pravica do mirnega zbiranja, javnih zborovanj
- Tam lahko izražajo svobodo misli, govora javnega nastopanja, izpovedovanja vere, zadovoljevanje po kulturnem , športnem družbenem udejstvovanju...
- Najpogosteje: javni shodi, javne prireditve, športne prireditve, kulturne prireditve.
- Področje ureja Zakon o javnih zbiranjih.

- **PRAVICA DO ZDRUŽEVANJA:** organizirano povezovanje v društva, politične organizacije zaradi lažjega zadovoljevanja svojih potreb, ciljev, interesov
- Delavci se lahko združujejo v sindikate.
- Te pravice se lahko omejijo z zakonom (varnost države, javna varnost, nalezljive bolezni)
- Prepoved članstva v političnih organizacij velja za pripadnike policije in vojske. Delna omejitev pa za sodnike in tožilce.

- VOLILNA PRAVICA: je osrednja politična pravica in temelj predstavniške demokracije
- Pasivna volilna pravica-bití izvoljen
- Aktivna volilna pravica: pravica voliti (18 let)
- Za tujce omejitve.

- PRAVICA DO PRIBEŽALIŠČA (AZIL): pravica pribežališča tujcem, ki so v svoji državi preganjeni zaradi zavzemanja za človekove pravice in temeljne svoboščine
- Beguncev, ki so zapustili svojo državo zaradi preganjanja , zaradi svojega političnega prepričanja, vere, rase.
- Postopek ureja Zakon o azilu.

- **PRAVICA DO PETICIJE:** pravica posameznika ali skupine do pošiljanja pisnih pozivov, pobud, pritožb, vprašanj prošenj državnim organom, predstavniškim organom, različnim institucijam

EKONOMSKE IN SOCIALNE PRAVICE

- Tipične socialne pravice so: pravica do zasebne lastnine, dedovanje, pravica do zdravstvenega varstva, pravice invalidov
- EKONOMSKE PRAVICE: zasebne lastnine, dedovanje, svobodo dela-prosto izbiro zaposlitve ,dostopnost enakega delovnega mesta, prepoved prisilnega dela

- **SOCIALNE PRAVICE:** zagotavlja določene stopnje materialne in socialne varnosti
- Država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko zavarovanje in skrbi za njihovo delovanje
- Posebno varnosti uživajo :vojni veterani,invalidi, žrtve vojnega nasilja.

- DRUŽINSKE PRAVICE: se nanašajo na zakonsko zvezo, družino, pravice in dolžnosti staršev, svobodno odločanje o rojstvu otrok in pravice otrok;
- Otroci uživajo posebno varstvo pred duševnim telesnim izkoriščanjem ter zlorabljanjem

- POSEBNA SKUPINA PRAVIC V ZVEZI IZOBRAŽEVANJEM ZNANOSTJO IN UMETNOSTJO
- Vsakdo lahko svobodno izbira vse oblike izobraževanja
- Država zagotavlja možnosti za pridobitev ustrezne izobrazbe.
- Avtonomnost univerz
- Intelektualna svoboda: svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja.

- **PRAVICE NARODNIH SKUPNOSTI:** ustava zagotavlja posebne pravice italijanski in madžarski narodni skupnosti
- Uradni jezik Italijanščina in madžarščina, uporaba državnih simbolov vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku
- Posebne pravice romskim skupnostim

GOSPODARSKA IN SOCIALNA RAZMERJA

- Svobodo dela
- Soodločanje delavcev v gospodarskih organizacijah in zavodih
- Sindikalna svoboda
- Pravica do stavke
- Država ustvarja možnost za pridobitev primerne stanovanjske
- Svoboda gospodarskih subjektov
- Pravico do zasebne lastnine , razlastitev

- VARSTVO DOBRIN:zaradi smotrnega izkoriščanja zemljišč so določeni posebni pogoji za uporabo zemljišč;
- Posebno varstvo imajo kmetijska zemljišča, gorska in hribovska območja,
- Natura 2000 (uredba EU)
- Pravica do zdravega življenjskega okolja
- Varovanje naravne in kulturne dediščine (država in lokalne skupnosti

VARSTVO ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SVOBOŠČIN

- NEPOSREDNO URESNIČEVANJE PRAVIC na podlagi Ustave
- Prepoved omejevanje pravic
- Načelo enakosti pred zakonom in enakega varstva pravic
- Pravica do sodnega varstva
- Pravica do pravnega sredstva
- Pravica do povračila škode

- SODNO VARSTVO PRAVIC IN SVOBOŠČIN: najučinkovitejše varstvo pravic je sodno varstvo
- Najpogostejše pritožbe zoper sodbe sodišč, odločbe upravnih organov
- Kršitev pravic je lahko tudi kaznivo dejanje ali prekršek
- Dovoljen je tudi civilni spor in upravni spor
- Ustavna pritožba

- VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC: varuje posameznika v sporu z državo;
- Postopek je zaupen, neformalen in brezplačen
- MEDNARODNO VARSTVO PRAVIC IN SVOBOŠČIN: se izvaja na podlagi: ustanovne listine OZN, Konvencije proti mučenju ..Konvencije o odpravi rasne diskriminacije

- PRAVNO VARSTVO V OKVIRU SVETA EVROPE:
- Izvaja se pri Evropskem sodišču za človekove pravice v Strasbourgu
- Postopek se uvede na zahtevo posameznika, nevladne organizacije, skupine posameznikov
- Pritožba ni dopustna, če je anonimna, očitno neutemeljena, če je pritožbo že obravnavalo sodišče (največ denarnih odškod. Zaradi dolgotr. Sod. Postopkov)

HVALA ZA POZORNOST